

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของการวิจัย

การดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งคือ “การมีส่วนร่วม” เพราะการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการบริหาร ส่งผลให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหรือแนวทางที่อิสลามส่งเสริมสนับสนุน ซึ่งในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานกล่าวถึงความสำคัญของการนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการทำงานว่า

﴿وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾

ความว่า “และจงปรึกษารหัสหรือกับพวกเขาในกิจการทั้งหลาย ครั้นเมื่อเจ้าได้ตัดสินใจแล้ว ก็จงมอบหมายแต่อัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักใคร่ผู้มอบหมายทั้งหลาย”

(อาละอิมรอน : 159)

Ibn Kathir (1999 : 2/149) อธิบายอายะฮ์ (โองการ) ข้างต้นว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่ง ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ร่วมปรึกษารหัสหรือกับศอฮาบะฮ์เพื่อค้นหาแนวทางที่ดีในการปฏิบัติ และเมื่อได้ปรึกษารหัสหรือแล้ว จึงมอบหมายการปฏิบัติต่ออัลลอฮ์ ﷻ เนื่องจากการปฏิบัติจะสำเร็จหรือไม่ นั้นเป็นอำนาจและเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นพระองค์จึงกำหนดไว้ในอายะฮ์ข้างต้นหลังจากการปรึกษารหัสหรือ ให้มอบหมายการงานต่างๆแก่พระองค์ แล้วพระองค์จะเป็นผู้ทรงพิจารณาว่าจะให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว

การจัดการศึกษาก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกฝ่ายในการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังที่กรมสามัญศึกษา(2542: 13-16) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 8(2) ที่กำหนดการจัดการศึกษาโดยยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายที่จะให้บุคลากรทุกฝ่ายได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกระบวนกรดำเนินงานต่างๆของสถานศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพ

นอกจากนี้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชน และเป็นที่ยอมรับของสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงกำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 ตั้งแต่มาตรา 47 ถึงมาตรา 50 โดยให้มีการนำระบบการประกันคุณภาพไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา โดยระบบการประกันคุณภาพมีสองลักษณะ คือ การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก ทั้งนี้การประกันคุณภาพภายในให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งจะมีการประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา หรือองค์กรประเมินภายนอกอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้ความเชื่อมั่นและรับรับรองได้ว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ ผู้ที่จบการศึกษาของสถานศึกษามีการศึกษาได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคมอื่นๆ (สมชาย วรกิจเกษมกุล, 2543 : 2) เนื่องจากการประกันคุณภาพเป็นการวางแผนและการปฏิบัติของของหน่วยผลิต ที่มุ่งจะผลิตสิ่งที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้ใช้ผลิต การประกันคุณภาพทางการศึกษาจึงเป็นกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ที่จะรับการประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงกับความมุ่งหวังของสังคม (สงบ ลักษณ์, 2540 : 1-2)

ปัจจุบันการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนแต่ละสังกัดมีสภาพการดำเนินการที่แตกต่างกัน (จารุวัจน์ สองเมือง และคณะ, 2552 : 20) ดังที่ วาสนา แสงงาม (2546) ซึ่งได้วิจัยการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี โดยวิธีการวิจัยภาพอนาคตชาติพันธุ์ นำเสนอผลการวิจัยสรุปได้ว่า แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี มีแนวทางคล้ายคลึงกัน แต่มีการปฏิบัติต่างกันตามกรมต้นสังกัด สถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจะได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากองค์กรภายนอก สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติจากหน่วยงานระดับเหนือขึ้นไป และสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจากกรมต้นสังกัดเท่านั้น ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวทำให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนแต่ละ โรงเรียนมีความแตกต่างกันไปด้วย

และจากการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในเขตพื้นที่การศึกษาสำหรับ ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ของสุวิมล เขียวแก้ว และคณะ (2545) ได้นำเสนอผลการวิจัยในส่วนของ การประกันคุณภาพไว้ว่า งานประกันคุณภาพการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาจะต้องทำหน้าที่เป็น หน่วยประเมินภายนอกของสถานศึกษา และทำหน้าที่ประเมินภายในของเขตพื้นที่การศึกษาด้วย โดยจัดให้มีคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่คือ การกำหนดนโยบายด้าน ประกันคุณภาพของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ให้ สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รวมทั้งคำนึงถึงความเหมาะสมของเขตพื้นที่การศึกษา และมีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ ประชุม อบรมให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาข้างต้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามทางการประกันคุณภาพ ดังผลการวิจัยของมุฮัมมัดฮิลมี อุซัน (2549) ที่ได้วิจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยปัญหาที่พบ มากที่สุดเป็นปัญหาเดียวกัน คือ ภาระงานของผู้บริหาร ครู บุคลากรมีมากจนไม่สามารถปฏิบัติงาน ทุกงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี ปัญหาที่พบรองลงมา คือ ผู้บริหาร ครู บุคลากรไม่เข้าใจการ จัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆสำหรับการประเมินภายนอก มีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอต่อ งานที่รับผิดชอบ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ สถานศึกษากำหนด และการชี้แจงการให้ความรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาจากแหล่งต่างๆ ไม่ตรงกัน ทำให้สถานศึกษาสับสน

นอกจากนี้ ศิริ ถิอาสนา (2549) ได้นำเสนอภาพรวมของผลการดำเนินการประกัน คุณภาพในสถานศึกษาประเภทและระดับต่างๆว่า มีปัญหาอุปสรรคหลายประการ เป็นต้นว่าความ เข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยังเข้าใจไม่ตรงกันและยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจใน การดำเนินงาน และยังไม่มีการบูรณาการระบบประกันคุณภาพเข้ากับการบริหารงานปกติ และ พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่จะประเมินตนเองไม่เป็นระบบ และยังไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ใน การวางแผนบริหาร พัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาเท่าที่ควร นอกจากนี้ครูอาจารย์ยังมีความเห็นว่าเป็น การเพิ่มภาระงานถึงแม้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมีการดำเนินการเพื่อ การประกันคุณภาพการศึกษาตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ แต่กระบวนการที่เกิดขึ้นดังกล่าวยังไม่ สามารถกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคุณภาพที่แท้จริงในโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียนขาดความ ตระหนักและการมีส่วนร่วมในการสร้างคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นเพื่อให้

การประกันคุณภาพมีประสิทธิในการผลักดันให้เกิดการเพื่อให้สามารถจัดบริการทางการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพทุกด้านตามความพร้อมของทรัพยากรและศักยภาพที่มีตลอดจนความเป็นไปได้ของแต่ละโรงเรียน จนเป็นที่พึงพอใจ ได้รับการยอมรับ เป็นที่ชื่นชมของผู้รับบริการทางการศึกษาและชุมชน นำไปสู่ความไว้วางใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

จากสภาพปัญหาข้างต้น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นสถาบันการศึกษาที่จำเป็นต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติด้วยเช่นกัน ในขณะเดียวกันบุคลากรในโรงเรียนขาดความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการสร้างคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประกอบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้ระบุถึงความแตกต่างในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาแบบอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาแบบอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาแบบอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

1.2.3 เพื่อประมวลข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาแบบอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

1.3 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและประโยชน์ ทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาแบบอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีเป็นอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาแบบอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักการทำงานแบบญามาอะฮ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านซุร่อ ด้านอามัล ด้านมุฮาซาบะฮ์ และด้านอิสลาฮ์

1.4.2 ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 ประชากร คือ ผู้บริหารและครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี จำนวน 65 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร 65 คน และครูผู้สอน 4,426 คน (สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2555)

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 44) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 408 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 57 คน และครู 351 คน

1.4.2.3 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี จำนวน 3 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกจากผู้อำนวยการที่มีคุณสมบัติดังนี้

- 1) มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป
- 2) มีประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งผู้บริหารไม่ต่ำกว่า 10 ปี
- 3) ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่ได้รับการรับรองคุณภาพโดย สมศ.ในการประเมิน

รอบที่ 2

1.4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1) ตำแหน่ง
- 2) วุฒิการศึกษา
- 3) อายุการทำงาน
- 4) ขนาดโรงเรียน

1.4.3.2 **ตัวแปรตาม** ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาแบบอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี โดยใช้หลักการทำงานแบบญามาอะฮ์ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านชุรอ
- 2) ด้านอามัล
- 3) ด้านมุฮาซาบะฮ์
- 4) ด้านอิสลาฮ์

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

1.5.1 การอ้างอิงอัลกุรอานจะระบุชื่อชูเราะฮ์กับหมายเลขอายะฮ์

1.5.2 การอ้างอิงอัลหะดีษจะระบุชื่อผู้บันทึกกับหมายเลขหะดีษ

1.5.3 การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอาน ผู้วิจัยยึดคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ฉบับแปลศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน อัลมาดีนะฮ์ ซาอุดีอาระเบีย

1.5.4 การแปลความหมายสำนวนหะดีษศอเฮียะฮ์ ผู้วิจัยยึดหนังสือหะดีษศอเฮียะฮ์ แปลโดยอรุณ บุญชม ส่วนสำนวนหะดีษอื่นๆ ผู้วิจัยแปลความหมายด้วยตนเอง

1.5.5 สัญลักษณ์ อ่านว่า “ซุบฮานะฮ์ วะตะอาลา” เป็นคำภาษาอาหรับมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาวริสุทท์และสูงส่งยิ่ง” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมกล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ หลังจากที่ได้อ่านามพระองค์

1.5.6 สัญลักษณ์ อ่านว่า “ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสลัลัม” เป็นคำภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องท่านศาสดามุฮัมมัด หลังจากที่ได้อ่านามของท่าน

1.5.7 เครื่องหมาย เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับอายะฮ์กุรอาน

1.5.8 เครื่องหมาย ((.....)) เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับสำนวนหะดีษ

1.5.9 เครื่องหมาย “.....” เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับความหมายของอัลกุรอานอัลหะดีษที่นำมาอ้างอิง

1.5.10 การปริวรรตอักษรอาหรับเป็นอักษรไทยใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กำหนดตามขั้นตอนของกระบวนการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

1.6.2 การมีส่วนตามรูปแบบอิสลาม หมายถึง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามรูปแบบอิสลามโดยใช้หลักการทำงานแบบญามาอะฮ์ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านชูรอ ด้านอามัล ด้านมุฮาซาบะฮ์ และด้านอิสลาฮ์

1.6.3 การมีส่วนร่วมด้านชูรอ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมกำหนดการเผยแพร่ผลประเมินคุณภาพวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของมาตรฐาน และตัวบ่งชี้เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข จัดทำ/ปรับปรุง แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา แผนปฏิบัติประจำปี กำหนดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบ กำหนดแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน กำหนดการตรวจสอบนิเทศ ติดตาม วิธีการประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน กำหนดการประชุมบุคลากร

1.6.4 การมีส่วนร่วมด้านอามัล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่วางไว้ให้สำเร็จเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศติดตาม เปิดโอกาสให้บุคคลทั้งในและนอกสถานศึกษาร่วมกันจัดการเรียนการสอน นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการแก้ปัญหา นำสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานการจัดการศึกษา จัดให้บุคลากรได้รับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน

1.6.5 การมีส่วนร่วมด้านมุฮาซาบะฮ์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล การดำเนินงานด้วยวิธีที่หลากหลาย มีการพัฒนาเครื่องมือในการตรวจสอบให้เป็นที่ยอมรับ มีการประเมินตนเอง วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผลและสรุปผลของการตรวจสอบการดำเนินงาน

1.6.6 การมีส่วนร่วมด้านอิสลาฮ์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการนำผลการดำเนินงานตามโครงการกิจกรรมต่างๆ และการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดตั้งและปรับปรุง โครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี รายงานผลการประเมินให้สาธารณชนทราบ ร่วมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา